

Kordula Świętorzecka
Katedra Logiki, Instytut Filozofii
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

**Czy wszechmocny Bóg może stworzyć
kamień, którego nie może podnieść?**

(Warszawa, 11 lutego 2010)

Czy α ?

Możliwe odpowiedzi:

Odpowiedź **pozytywna**

TAK wtedy, gdy α .

Odpowiedź **negatywna**

NIE wtedy, gdy **nieprawda, że α**
($\neg \alpha$).

Pytanie właściwe

(Q) Czy wszechmocny Bóg może spowodować brak własnej wszechmocy?

Odpowiedź **pozytywna: TAK**

Wszechmocny Bóg może stworzyć kamień, którego nie może podnieść.

Odpowiedź **negatywna: NIE**

Wszechmocny Bóg nie może stworzyć kamienia, którego nie może podnieść.

Odpowiedź **pozytywna**:

**Bóg jest wszechmocny
i Bóg może spowodować własną niemoc.**

Jeśli jednak wszechmocny Bóg może coś stworzyć, to możliwe jest by to, co stworzył było konieczne.

W takim razie także możliwe jest, by Bóg z konieczności nie był wszechmocny (skoro założyliśmy, że Bóg mógł stworzyć taką sytuację).

Jednakże, jeśli Bóg jest wszechmocny, to jest niemożliwe, by z konieczności nie był wszechmocny.

Stąd:

Bóg nie jest wszechmocny.

Możliwości zablokowania paradoksu wszechmocy w związku z argumentacją II

- (i)
Rozważmy wartość logiczną $Ax3$:
- $Ax3$. **Możliwe jest, by Bóg nie był wszechmocny.**
- Aby wykazać fałszywość $Ax3$ wystarczy przyjąć to, że:
- (***) Niemożliwa jest niemoc Boga**
- t.j.: **Konieczna jest Jego wszechmoc.**

Odpowiedź **negatywna:**

**Bóg jest wszechmocny
i Bóg nie może spowodować własnej niemocy.**

Jeśli jednak nie jest możliwe by Bóg stworzył jakąś sytuację, która sama jest możliwa, to zgodnie z rozumieniem pojęcia wszechmocny, nie jest on wszechmocny (bo wszechmoc polega właśnie na możliwości stworzenia wszystkiego, co tylko jest możliwe).

Stąd:

Bóg nie jest wszechmocny.

Argumentacja I (TAK)

Bóg jest wszechmocny i może spowodować własną niemoc,

[.....]

Zatem: Bóg nie jest wszechmocny.

Argumentacja II (NIE)

Bóg jest wszechmocny i nie może spowodować własnej niemocy,

[.....]

Zatem: Bóg nie jest wszechmocny.

Argumentacje I, II = **Paradoks wszechmocy**

Argumentacja I:

Przyjęte założenia:

Ax1. Jeżeli wszechmocny Bóg może coś stworzyć, to możliwe jest, by to było konieczne.

(Ax1'. Jeżeli wszechmocny Bóg może spowodować własną niemoc, to możliwe jest by ta niemoc była konieczna)

Ax2. Jeżeli Bóg jest wszechmocny, to nie jest możliwe, by z konieczności nie był wszechmocny.

Możliwości zablokowania paradoksu wszechmocy w związku z argumentacją I

(i)

Ax1. Jeżeli wszechmocny Bóg może coś stworzyć, to możliwe jest, by to było konieczne.

Wersja słabsza:

Ax1'. Jeżeli wszechmocny Bóg może spowodować własną niemoc, to możliwe jest, by niemoc ta była konieczna.

W wersji słabszej wystarczy uznać to, że:

(*) Z konieczności wszechmoc Boga jest możliwa

t.j.: Nie jest możliwe, by niemoc Boga była konieczna.

(ii)

Ax2. Jeżeli Bóg jest wszechmocny, to nie jest możliwe, by z konieczności nie był wszechmocny.

Nie-Ax2.: Bóg jest wszechmocny i możliwe jest, by nie mógł być wszechmocny.

W związku z założeniem wszechmocy Boga, należałoby uznać, że:

() Możliwe jest, by wszechmoc Boga była sprzeczna.**

(Teza (**)) jest nie do przyjęcia w ramach klasycznej teodycei. Stąd też blokowanie paradoksu przez likwidację sprzeczności w Argumentacji I opierałoby się na odrzuceniu Ax1.)

Obserwacje:

- (a) przyjęcie negacji $Ax1$ pociąga za sobą uznanie $Ax2$;**
- (b) przyjęcie negacji $Ax2$ pociąga za sobą uznanie $Ax1$;**
- (c) tak jak nie jest możliwe równoczesne uznanie $Ax1$ i $A2$ przy założeniu wszechmocy Boskiej, tak też nie jest możliwe równoczesne uznanie negacji $Ax1$ i negacji $Ax2$.**

Argumentacja II:

[...]

Ax3. Możliwe jest, by Bóg nie był wszechmocny.

Definicja wszechmocy:

Bóg jest wszechmocny, gdy może dokonać wszystkiego (co jest możliwe).

(ii)

Sprawa precyzacji pojęcia wszechmocy wykorzystanego w argumentacji II

Przyjęta definicja:

x jest wszechmocny, gdy x może stworzyć wszystko, co tylko jest niesprzeczne.

Definicja*

x jest wszechmocny*, gdy może stworzyć (lub stwarza) wszystko, co tylko chce.

Użycie Definicji * blokuje paradoks wszechmocy.

Argumentacja II pozwala nam uznać jedynie implikację:

(**) Jeżeli wszechmocny* Bóg nie może spowodować własnej niemocy*, to Bóg tej niemocy* nie chce.**

Podsumowanie

Wskazane sposoby zablokowania paradoksu wszechmocy

(AGI.1) wszechmoc Boga jest z konieczności możliwa

lub:

(AGI.2) wszechmoc Boga może być niemożliwa;

lub:

(AGII.1) niemoc Boga jest niemożliwa (konieczna jest Jego wszechmoc)

lub:

(AGII.2) Wystarczającym i koniecznym warunkiem wszechmocy* Boga jest to, by Bóg chciał realności tego, co sprawia.

Dodatek I.

Formalizacja paradoksu wszechmocy

Symbole pozalogiczne: g - *Bóg*, Wx - *x jest wszechmocny*,
 $C(x, p)$ - *x stwarza to, że p*.

Argumentacja I (AGI)

- 1. Wg (z1)
- 2. $\diamond C(g, \neg Wg)$ (z2)
- 3. $Wg \rightarrow (\diamond C(g, \neg Wg) \rightarrow \diamond \Box \neg Wg)$ Ax1'
- 4. $\diamond \Box \neg Wg$ (LK: 1, 2, 3)
- 5. $Wg \rightarrow \neg \diamond \Box \neg Wg$ Ax2
- 6. $\neg Wg$ (LK: 4, 5)

Argumentacja II (AGII)

- 1. Wg (z1)
- 2. $\neg\Diamond C(g, \neg Wg)$ (z2)
- 3. $\Diamond\neg Wg$ Ax3
- 4. $\exists p(\Diamond p \wedge \neg\Diamond C(g, p))$ (LK: 2, 3)
- 5. $Wx \leftrightarrow \forall p(\Diamond p \rightarrow \Diamond C(g, p))$ Definicja wszechmocy
- 6. $\neg Wg$ (LK: 4, 5)

Dodatek II. Jeszcze jedna próba rozwiązania paradoksu wszechmocy

- Czy zdanie stwierdzające swoją fałszywość jest prawdziwe?

Paradoks Kłamcy

- Czy zbiór wszystkich zbiorów nie będących własnymi elementami jest własnym elementem?

Paradoks Russella

- Czy najmniejsza z liczb niedefiniowalnych przez sekwens krótszy niż 11 znaków jest definiowalna przez sekwens krótszy niż 11 znaków?

Paradoks Berry'ego

- Czy dowolny obiekt wszechmocny może spowodować to, że nie jest wszechmocny?

Paradoks wszechmocy